

POHOD

Čuvajmo
Jugoslavijo!

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 8/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.180. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 13. oktobra 1934.

Štev. 41 — Leto III.

IZNAJA VSAKO SOBOTO

Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj

Ko smo po stoletnih borbah in najtežjih žrtvah, ki jih je doslej sploh kak narod žrtvoval na oltarju svoje svobode in nacionalne zavesti, dosegli dan ujedinjenja in osvobojenja, ko smo postali državljani svoje lastne nacionalne države in ko smo doživeli srečo, da smo zaživeli svobodno pod vodstvom naše nacionalne dinastije Karadjordjevičev, smo bili uverjeni, da je konec one strahotne Golgote, ki jo je imel naš jugoslovanski narod za seboj. Prišle so sicer težkoče, naša neuvidevnost in nesposobnost za upravljanje lastne države nas je spravila na rob propada. V očeh naših sovražnikov smo bili že sigurni plen njihovih prav nič prikrivanih želja po naši zemlji in po naši krvi, pa je naša dinastija po svojem predstavniku kralju Aleksandru I. posegla v ta kaos. Dobili smo 6. januar 1929 kot izpolnitev vseh najlepših želja jugoslovanskih nacionalistov in smatrali smo, da smo dokončno dosegli resnično svobodo enotnega jugoslov. naroda v enotni kraljevini Jugoslaviji. Kljub odporu naših zunanjih sovražnikov in kljub vsem težkočam, ki so nam jih povzročali s tujim denarjem podkupljeni bratje, smo se dvigali korak za korakom. Modra in krepka roka prvega Jugoslavana, našega kralja Aleksandra je vodila brod naše ljubljene Jugoslavije mimo vseh čer in preko vseh valov. Vedno sigurnejše smo se čutili pod Njegovim modrim vodstvom, brez strahu smo gledali v bodočnost, ki nam je obetala izpolnitev naših najlepših sanj potom mirnega in doslednega nacionalnega dela.

Sledeč tradiciji svojih dedov in vršec misijo prvoboritelja jugoslovanske ideje in svobode balkanskih narodov je hodil po Rumuniji in Turčiji. Slednjič ga je zanesla pot tudi v bratsko Sofijo. Mnogi so tedaj trepetali za njegovo življenje, toda bratski narod Bolgarov ga je sprejel z odprtimi rokami na način, ki je pokazal globoko umevanje bolgarskega naroda za veliko delo našega Vladarja, čegar cilj je bila osamosvojitev Balkana pod geslom Balkan Balkancem. Zdrav in čil se je vrnil v prestolico srečen vsled doseženih uspehov in blagoslavljan od vsega jugoslovanskega in bolgarskega naroda. Toda pot ga je vodila dalje. Na ponosnem »Dubrovniku« je odplul proti zavezniški Franciji in tu v prijateljskem Marseillu ga je doletela usoda. Podla roka brezvestnega morilca se je našla in sprožila smrtonosne strele v njegova prsa, ena izmed krogelj mu je prebila tudi njegovo toplo, jugoslovanski ideji, jugoslovanskemu narodu in jugoslovanski državi tako zvesto udano srce. — In to srce je nehalo biti dne 9. oktobra 1934.

Nismo še doprinesli dovolj žrtev za svobodo. Vsemogočni je smatral za potrebno, da doprinesemo še največjo žrtev, ki jo

more doprinesti samostojen, v lastni državi živeč narod, žrtev v osebi svojega Prvega državljana, svojega Voditelja in Preroditelja. Ni treba besed, da opišemo žalost, ki je zagnila celotno državo in vse Jugoslovane v mejah Jugoslavije in izven njih. Besede bi bile prazne in ne bi mogle nikdar izraziti vse globine te bolesti. Zgodovina jugoslovanskega naroda, zgodovina jugoslovanske države bo znala pravilno oceniti

neminovne zasluge Nj. Vel. kralja Aleksandra I., ki smo ga že za življenja s ponosom nazivali Velikega. Velikega po njegovem jugoslovanskem čuvstvanju, Velikega po njegovem ogromnem delu, ki ga je izvršil za dobrobit svojega naroda in svoje države in Velikega slednjič po veličini žrtve, ki jo je žrtvoval za dobrobit naroda in države s svojim lastnim življenjem. — Slava Mu!

Toda življenje gre svojo pot in življenje zdravega naroda ne pozna in ne sme poznati mirovanja. Ko žalujemo ob odprti krsti svojega Prvoboritelja, nam morajo zveneti v ušesih njegove zadnje besede, ki jih je izrekel, predno je omahnil v naročje smrti: »Čuvajte Jugoslavijo!« Iz stoletja v stoletje se je vršila borba za osvobojenje in ujedinjenje naroda, po zaslugi Kralja Aleksandra Velikega in njegovega vzvišenega Očeta kralja Petra Osvoboditelja smo doživeli dan svobode v lastni državi. Odšel je od nas, toda zapustil nam je to našo državo, ki še ni popolna, pa mora postati taka, kot si jo je zamislil On, zapustil nam je pa tudi svojega Sina — Prvorojenca Nj. Vel.

kralja Petra II. Mlad je še in neizkuščen, toda trpljenje, katero mu povzročajo ti strahotni dnevi, bodo pospešili njegovo dozorevanje. To trpljenje nam bo ustvarilo vrednega naslednika Velikega deda in Velikega očeta, vrednega predstavnika dinastije Karadjordjevičev, resničnega kralja Jugoslavije in vseh Jugoslovancev. Naj živi Nj. Vel. kralj Peter II.!

Ne bi bili vredni svobode, če bi klonili svojim duhom, pa naj bo naša bolest še tako težka. Svobode vreden je le narod, ki zna mirno in dostojno prenesti tudi najtežje udarce usode in mu taki udarci le še zjeklne njegovo voljo do napredka in zmage. Mi nacionalisti bodimo nosilci te ideje, mi jo propovedujemo med narodom in mi pozivajmo narod, naj sledi velikega zgledu našega vzvišenega Mučenika, naj se ne plaši nobenih niti življenjskih žrtev, marveč naj gre brez kompromisa in brez ozira na levo in desno svojo pot. Le tako si bo zaslužil, da bo uslišana zadnja želja našega padlega Voditelja in da bo postala baš srčna kri našega nepozabnega Voditelja zaključek Golgote našega naroda in začetek one bodočnosti, ki nam bo dala veliko jugoslovansko Jugoslavijo.

Slava prvemu kralju Jugoslavije Aleksandru I.

Dr. Milan Dular.

Življenje in smrt našega kralja Aleksandra I.

Naš kralj je padel! Jugoslovanski narod je na krut način izgubil svojega najboljšega in najvernejšega sina. Zločinska roka morilec je smrtno pogodila junaka nad junaki, državnika nad državniki in dobrega očeta nad očeti. Ves jugoslovanski narod ječi in tuguje pod pezo strahovitega udara. Vsi smo še omamljeni in onemeli v očigledno grozno resnico. Naš kralj je padel.

Nepojmljiva nesreča pa je našla ves jugoslovanski narod pripravljenim. Kakor so se kazala razna politična nesoglasja v narodu popreje, tako je smrt našega kralja dokazala, da je ves združen v enotni falangi. Srca stopajo vse bližje k srcu; vsa srca bijejo na našega junaškega kralja in našo domovino. Naša državna skupnost se je baš zadnje ure pokazala v še popolnejši in iskrenjši medsebojni vzajemnosti. Naj vedo vsi naši zahrbtni in nizkotni sovražniki, ki se ne plaše največjih zločinov, da se bodo vse njihove zločinske želje udušile ob enotni in trdni volji celokupnega jugoslovanskega naroda.

Resnično je, da so okoliščine in čas, v katerem je živel blagopokojni kralj Aleksander, nudile njemu kakor malokomu drugemu, priliko, da dokaže, če je kos težkim nalogam njegovega in našega časa. Naloga, ki so mu bile postavljene kot vladarju, so bile tako težke, velike in nevarne, da jih je obvladal lahko samo človek in pol — naš kralj Aleksander — s svojo izredno sposobnostjo, močnim duhom, junaštvom in voljo. Ko bo pisala zgodovina o času, v katerem je živel kralj Aleksander, vladal in se vojskoval, bo gotovo pisala o veliki, da, največji epohi našega narodnega življenja, ki je silnejša od one carja Dušana. In zgodovina bo potrdila poznejšim rodovom, da je v tem velikem času, naš narod prvič v njega zgodovini, ustvaril veliko, edinstveno državo s svojo krvjo in železno voljo, in da je za tem, v burnih, povojnih časih, ko so revolucije in destruktivne struje uničevale Evropo, znal očuvati edinstvo Jugoslavije. Takrat bo zgodovina prikazala kot jasno zvezdo vodnico jugoslovanskega naroda, blagopokojnega kralja Aleksandra.

Zgodovina bo povedala, da je bila ta epoha silna in velika in težkoče, ter ovire skoraj nepremagljive. Da je bilo v tej epohi usojeno živeti možu, ki je znal z modro roko voditi narod, ki je bil težkim nalogam dorasel, kot nihče drugi; da je to bil heroj, kateri edini je znal svojemu jugoslovanskemu narodu ohraniti edinstvo in svobodo. — Ta mož, blagopokojni kralj Aleksander, ki je padel, smrtno zadet, sredi svojih velikih načrtov, je imel za seboj življenje bujne in usodne vsebine; življenje, polno popolnih uspehov, večjih kot samo ozdravljenje bolne sentimentalnosti plemenskih teženj in partikularističnih interesov peščice naroda. Prav gotovo je kralj Aleksander največji del svoje življenske naloge že izpolnil, saj je dal Jugoslaviji svobodo, temelj in pravec njenega mirnega, nadaljnega razvoja za bodočnost.

Dinastija Karadjordjevičev je tako ozko povezana z našo narodno zgodovino, njega osvobođenjem in ujedinjenjem, da jo osmoremo nazvati »narodno dinastijo zmag«. Od početka, ko je prvi Karadjordje osvobodil malo Šumadijo, do današnje velike, slavne in ujedinjene Jugoslavije, teče zmagovita dinastija Karadjordjevičev liki rdeča nit skozi zgodovino našega naroda.

Življenje blagopokojnega kralja Aleksandra I. je slično življenju vseh Karadjordjevičev: iz skromnosti, nesreč in tugebe se dviga v sijaj in višino. Kakor se je prvi Karadjordje z muko in junaško krvjo dvignil, da zavladal kneževini, tako sta tudi kralja Peter in Aleksander po izgnanstvu, težkem življenju in četaštvu, polnim junaštva in narodoljubja, zasedla prestol, da ujedinita ves narod Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tako je postal kralj Aleksander I. najboljši vladar največje države na Balkanu.

Kralj Aleksander I. se je rodil 17. decembra 1888 leta na Cetinju. Mati, blagopokojna kneginja Zorka, mu je umrla, ko mu je bilo šele dve leti. Takoj za tem se je preselila cela obitelj v Ženevo, kjer je preživel kralj Aleksander svoja mladostna leta v največji skromnosti in se v šoli mnogo družil z meščanskimi otroci. Iz Ženeve je odšel v Petrograd, kjer je stopil kot kadet v kor carskih pažen in v vojno akademijo. Njegova vzgoja je bila stroga in demokratična, v vsej skromnosti. Zato pa je tudi pozneje tako lahko in junaško prenašal vse napore in muke in ga tudi niso zrtoglavile v ponosu in radosti niti največje izvojevane zmage. Njegov značaj je bil samonikel in kremenit tako da

bo vedno za vzgled vsem sinovom Jugoslavije še poznih rodov.

Ko je bil kralj Peter od srbskega naroda pozvan, da se vrne iz Ženeve in rehabilitira Srbijo, da ji povrne vero v moralno in njeno poslanstvo, je kralj Peter istočasno pozval tudi princa Aleksandra, da se vrne iz Rusije v svojo domovino. Ravno tako marljiv, kakor je bil princ Aleksander v Rusiji, je bil tudi doma in je poleg učenju zlasti posvetil svojo posebno pažnjo spoznavanju svojega naroda. Že leta 1903, kot 15 letni mladenič, je vstopil kot navaden vojak-redov v srbsko vojsko in postal leta 1909 podporočnik.

Leta 1912 je izbruhnila prva balkanska vojna proti Turčiji. Po zaslugi dalekovidnosti blagopokojnega kralja Petra I. Osvoboditelja, je prišlo do zveze balkanskih slovanskih držav z Grčijo in s tem trenutkom začenja prva doba osvobođenja balkanske raje izpod turške jarma. Kot poveljnik armije je kralj Aleksander izvojeval zgodovinsko bitko pri Kumanovem, tako osvetil Kosovo in zadal prvi udarec za osvobođenje našega naroda izpod Turkov in Habsburžanov. Že 13. oktobra istega leta je vkorakal v Dušanovo Skoplje in za vedno rešil usodo stare Srbije. Ogromno navdušen je pa ni vladalo samo pri srbskem narodu, marveč je prevzela radost in veselje tudi Hrvate in Slovence. Prepričani smo bili že tedaj, da je ta beli vitez, osvoboditelj Kosova, zmagovalac pri Kumanovem in junak od Bitolje, od naklonjene usode določen in izbran, da danes ali jutri zmaga tudi nekje na bosanskih planinah ali slavonskih poljih, da danes ali jutri triumfalno vkoraka tudi v Zagreb in Ljubljano.

Po srečnem zaključku balkanskih vojn, je blagopokojni kralj Peter predal vso vladarsko oblast v roke svojemu sinu, prestolonasledniku Aleksandru. To je bilo uprav pred samo svetovno vojno, dne 12. junija 1914; tako da je trajala vladavina našega junaškega kralja Aleksandra preko 20 let.

Samo nekaj tednov se je zamogel regent Aleksander posvetiti notranjim vladarskim poslom. Že ga je zajela svetovna vojna, katere potek nam je vsem poznan, vojna, v kateri je naš blagopokojni kralj s svojim narodom izvedel junaštva, trpljenje in strahote, kakor jih ni para v svetovni zgodovini. — Kralj Aleksander ni zapustil naroda in narod ni zapustil njega. — Golgota strahotnega umika preko Albanije in groza Krfa je bila potrebna, da nam je Bog poklonil po ogromnih žrtvah, svobodo in ujedinjenje, katero zna jugoslovanski narod ceniti in spoštovati z ono hvaležnostjo, katere pripada solunskim junakom.

Po svetovni vojni je imel kralj Aleksander premagati nove, težke naloge. Ujedinjeni narod Jugoslovani je malo popreje še pripadal petim različnim državam s povsem različnimi upravami, zakoni

in običaji. Čeprav si je bil narod svest edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, so kljub temu poedini deli, radi dolgega, razdvojenega življenja v povsem drugih priklakah in kontaktih, navzeli toliko različne mentalitete, navade, potrebe in želje, da je bilo za državniko izredno težko delo, pomirite vse te disparatnosti, verske, regionalne in socialne konflikte in podati državi ustavo in zakone, ki bi čim najbolj zadovoljili ves narod. Politiki, katerim je bila stavljena ta naloga, tej nalogi niso bili dorasli. Kralj Aleksander se, zvest demokratičnim načelom svojega očeta, ni mešal v strankarsko-politične boje, pač pa je ob pravem času presegal z energično gesto dotedanjo politično borbo. Dovolj je tega brezplodja, dovolj, da je bilo v desetih letih 27 različnih vlad. «6. januar 1929» je mejnik v zgodovini razvoja troimenega naroda, začetek prave, velike in edinstvene Jugoslavije, o kateri sta blagopokojna kralja Peter in Aleksander sanjala desetletja. Narod je instinktivno razumel kraljevo gesto in številne deputacije iz vseh krajev širne domovine so se mu zahvaljevale za ta modri vladarski čin.

Kralj Aleksander I. ni bil samo vladar zemlje. On je bil sin te zemlje — sin po krvi, po razumevanju in po ljubezni do nje. Zato je bil tudi tako neobičajno občutljiv za vse, kar je zadevalo čast in dostojanstvo naroda. Kakor je bil hladnokrvjen v razmišljanju in izdajanju odlokov, tako je bil, kadar se je šlo za čast Jugoslavije, vitez, poln zanosa, poln ponosa in poln odločnosti.

Jugoslovanstvo je kralj Aleksander manifestiral v vsej svoji občinitosti. On je zares enako ljubil vse, kar je bilo srbsko, hrvatsko ali slovensko. Tudi v najdrastičnejših trenutkih tega ni pozabljal. Po prvi okupaciji Beograda leta 1914, so Avstrijci razobesili na kraljevem dvorcu poleg avstrijske in madžarske, tudi hrvatsko zastavo in hoteli na ta način zaslepiti hrvatske vojake, češ, da če se bore za Habsburžane se bore tudi za Hrvatsko. Toda kmalu za tem je bil avstrijski general Potiorek tako temeljito poražen, da je moral nemudoma prepustiti mesto Beograd Srbom. V naglici pobege so Avstrijci pozabili sneti izobešene tri zastave. Ko je kralj Aleksander, na čelu svoje vojske, vkorakal v Beograd, je ogorčeni narod snel vse tri še izobešene zastave in jih razprostrl po tleh, pod kopita kraljevega konja, da kralj preko njih pojaše v dvor. Akralj je svojim konjem poteptal avstrijsko in madžarsko zastavo, hrvatsko pa dvignil k sebi, rekoč: «Čuval bom to zastavo, da jo kmalu razvijem v slavo svobode celokupnega jugoslovanskega naroda.»

Tak je bil naš narodni kralj in vladar Aleksander I. v življenju in tak je bil tudi takrat, ko je umiral, v trenutku, ko se je smrtno zadet, zgrudil kot poslanec bratstva in miru na tleh zaveznice, Francije. Poslednje besede v njegovem neizmernem rodoljubju so bile: «Čuvajte Jugoslavijo».

Naj bi se ta grozovita nesreča in neizmerna žrtev preobrnila k pravi sreči Jugoslavije, za katero je veliki pokojnik živel, delal in umrl.

Našega kralja Aleksandra ni več!

Čuvajmo Jugoslavijo!

Hočemo in moramo ostati izvrševalci one poslednje volje svojega padlega Voditelja, Viteškega Kralja Aleksandra Ujedinitelja, ki jo je izrazil s svojimi zadnjimi besedami. Ko se je že poslavljaj Njegov veliki in neumrljivi duh od umirajočega telesa, je še poslednjič dal izraza svoji globoki udanosti do našega naroda in naše države, pa je pozval vse nas, da naj hodi mo po svetlih potih, ki jih je s tolikim trudom in žrtvovanjem samega sebe utiral On in da naj čuvamo to, kar so nam pridobili predniki s stotisoči življenj in kar nam je on On sam zalil s svojo srčno krvjo.

Čuvajmo Jugoslavijo! Ne z besedami, pa naj so besede še tako lepe in izražajo še tako globoko bol nad strahotnim dogodkom in še tako veliko udanost narodu in državi. Dejanj je treba, sedaj še več in večjih kot prej. Naš narod je treba preroditi, da se bo zavedal vseh svojih dolžnosti, ki mu jih nalaga ponos in samozavest resničnega državnega naroda, našemu narodu je treba propovedovati, da je vreden vpoštevanja le oni narod, ki zna živeti samostojno življenje, zna sam urejevati svoje notranje prilike, zna sam gospodariti s svojo delavno močjo in s produkti svoje zemlje in svojega uma.

Če kdaj, je danes akcija *Svoji k svojim* nujno potrebna. Nobenih pomislekov ne sme biti proti njej, vsi brez razlike mišljenja in naziranja moramo sodelovati, kajti vsi odgovarjamo pred zgodovino in bodočnostjo našega naroda za pravilno

udejstvovanje v teh najtežjih časih. Ne gre za to, kdo vodi to Akcijo, gre le za to, kako se vodi ta Akcija in kako ji bo čimprej zajamčen najboljši uspeh. Če so se našli doslej posamezniki, ki so kritizirali Akcijo in se ji iz enega ali drugega razloga niso hoteli pridružiti, sedaj morajo pasti vsi pomisleki. Brez gospodarske osamosvojitve ne bomo dosegli zboljšanja in ureditve današnjih tako pogubnih socialnih prilik, dokler pa ne bodo odstranjeni vsaj najtežji izrastki današnje socialne bede in težkih socialnih krivic, pod katerimi trpi naš narod, tako dolgo tudi jugoslovanski nacionalizem ne bo mogel doseči svoje zmage. Delajmo torej gospodarsko, da odpravimo socialne krivice, samo tem potom bomo zmagali tudi v nacionalnem oziru.

Kdo vodi oz. bo vodil to delo? Nihče nima prvenstva, nikomur ni že vnaprej določena vloga voditelja. Vodi naj in vodil bo oni, ki bo največ delal in žrtvoval. V svobodni, vsem dostopni tekmi naj vsi, ki čutijo nacionalno, zlasti pa oni, ki se trkajo neprestano na svoja nacionalna prsa, pokažejo svoje sposobnosti ne za lepe besede in bobneče fraze, marveč za resno in stvarno delo. Če kje, bomo dosegli uspehov na tem polju le potom onega tihega, povsem brezosebnega dela, kjer ni voditeljev, ki se silijo v ospredje, marveč so samo delavci, ki hočejo delati v zatišju in jih je treba naravnost siliti, da stopijo tu in tam vsled svojih zaslug v ospredje.

Prepričani smo, da je naš narod to-

liko zdrav in da je v tem narodu toliko tihih in mirnih delavcev, da bo imela Akcija dovolj sodelavcev v vseh stanovih, ki so vsi brez izjeme zainteresirani na uspehu Akcije. Prepričani smo pa tudi, da bo šla Akcija svojo pot, naj bo to posameznim osebam prav ali ne. Lahko se zavira njena pot, ni je pa mogoče ustaviti, kajti ne bi bili vredni svojega ponosnega jugoslovanskega imena in ne bi bili vredni svetlih vzorov svojih prednikov, zlasti pa mučeniške smrti in srčne krvi našega padlega Voditelja, če bi ravno sedaj ne zgrabili še mnogo jače in odločneje za to prvenstveno socialno in vsled tega tudi nacionalno delo, ki je edino sposobno z uspehom zaključiti pot nacionalnega preporajanja našega naroda.

I. C.

Propagandne tablice akcije „Svoji k svojim“!

ki jih predstavlja gornja slika, se dostavljajo te dni po trgovinah, pisarnah in drugih javnih lokalih.

S temi tablicami hoče akcija narodne Odbrane »Svoji k Svojim« opozarjati kupujoče občinstvo na nakup domačega blaga in tako pomagati k dvigu jugoslovanske produkcije in do večje zaposlitve domačih delavnih moči.

Ker se dogajajo slučajji, da si nekateri pomen te propagande napačno razlagajo, obvešča NO vso javnost, da so tablice namenjene za izložbena okna in lokale tudi takih trgovin, ki nimajo izključno domačega blaga, ker namestitve tablice v izložbenem oknu ali lokalni trgovine ne označuje dotično blago kot domači izdelek.

Tablice naj stalno vise tudi po vseh pisarnah in drugih javnih lokalih, in sploh povsod, kjer se zbirajo ljudje.

Geslo »Kupuj domače blago« naj ne bo samo pisano ali tiskano opozorilo konzumentom, temveč naj se te zlate besede vtisnejo neizbrisno v spomin vsakega Jugoslovana.

Vso nacionalno javnost pa pozivamo, naj budno sledi razvoju te akcije in povsod zahteva prvenstveno domače blago!

Poročilo Joška Zemljiča, podpredsednika Delavske zbornice

Na zboru akcije »Svoji k svojim« 7. t. m. v Ljubljani

Akcija NO »Svoji k svojim« je velikega pomena za naše nacionalno gospodarstvo in za našo bodočnost, ter zasluži vso podporo in sodelovanje celokupne javnosti, posebej še delavca in nameščenca kot najjačjega konzumenta. Geslo kupuj in prodajaj samo domače proizvode, mora biti vsakomur sveto, ker pomeni z ozirom na sedanje stanje, ki ga je glavni referent jasno in točno obeležil, simbol boljše bodočnosti.

Res je, da nas silijo izne mednarodne pogodbe čisto do gotovih razjem, ki so več ali manj opravičene, toda relacija med izvozom in uvozom je po podatkih gospoda glavnega referenta naravnost porazna za naše razmere in je torej neobhodno potrebno stvari posvetiti največjo pažnjo.

Brezdvomno je, da započeta akcija NO »Svoji k svojim« posebno v današnjih časih lahko zelo veliko pripomore tudi k jačji zaposlitvi delavca in nameščenca, da ne omenjam izboljšanje stanja v trgovini, obrti in industriji sami.

Neobhodno pa je potrebno to akcijo pravilno tolmčiti, razumevati in izvajati, ter izvajanje strogo nadzirati po vsakem discipliniranem pripadniku in poborniku te akcije, če hočemo, da bo le ta uspela in rodila vidne sadove. Sicer je velika bojazan, da bodo na njen račun po znani spretnosti dobro živeli le gotovi paraziti, ki vedno in ob vsaki priliki skušajo take in slične dobronamerne akcije izkoriščati v svojo lastno korist.

Delavska zbornica započeta akcijo prav iskreno pozdravlja, ker se zaveda svojega položaja med delavstvom in nameščenstvom in bo to akcijo po svojih močeh vsestransko podpirala in na ta način gotovo koristila delavcu in nameščencu, ter nacionalni ekonomiji naše države sploh.

Vsi, prav vsi se moramo zavedati svojega položaja, da smo v svoji nacionalni državi sami gospodarji in da je od nas samih odvisna naša bodočnost. Naša dolžnost je analogni drugim državam, skrbeti za čimvečjo gospodarsko osamosvojitve, toda pri tem ne sebičnem delu moramo biti složni bratje in podpirati vedno in povsod le domačega so-trpina in delo domačih rok, ker bo le na tak način uspelo sedanje stanje vseh stanov in poklicev, posebno pa delavca in nameščenca, ki je po svojem slabem gmočnem položaju z ozirom na svojo jakost še posebej zainteresiran — izboljšati.

Nj. Vel. kralj Peter II. naš novi vladar

Nepopisna žalost je objela vso Jugoslavijo. Ves narod plaka nad odprtim grobom kralja Aleksandra I. Groza nas pretresa vse, toda pogled solznih oči nam uhaja na njegovega prvorojenca, ki mu je kruta usoda v tako mladih letih vzela očeta in ga postavila za krmilarja naše mile Jugoslavije.

Komaj enajst let je minilo od onega dne, ko so širom vse naše domovine odmevali topovski strelji in oznanjali vsemu narodu, da se je rodil Nj. Vel. kralju Aleksandru I. sin in državi prestolonaslednik. Naša srca so tedaj poskakovala v zadovoljstvu in veselju, radostni so bili naši pogledi nanj, ki je s svojim rojstvom uresničil up in nade vseh državljanov. — Danes je obrnjenih vanj milijone solznih oči zvestih Jugoslovancev, ki iščejo uteho svoji neizmerni boli v njem, ki je v tej uri edina uteha našega naroda, ki je up naše države.

Dovršil je po navodilih blagopokojnega kralja Aleksandra I. osnovnošolsko izobrazbo kot vsak drug učenec. Bil je v tem času nadarjen, ubogljiv in marljiv učenec in je že v nežni svoji mladosti pokazal mnogo zanimanja in sposobnosti za svoj vzvišen poklic in postal veren naslednik svojega velikega očeta, je bil pred dobrim mesecem poslan v London, kjer naj bi dovršil srednjo šolo.

Ob slovesu mu je v Beogradu dal blagopokojni kralj na pot zadnje nauke in spregovoril z njim naslednje zadnje besede: »Sin, sedaj je čas, da se ločiva. Ti pojdeš v šolo. Bodi pošten, dober in pameten! Vedi, da te čakajo v bodočnosti še velike naloge.«

Težko je bilo takrat slovo prestolonaslednika od njegovega očeta in domovine, a še težji je sedaj povratek Nj. Vel. kralja Petra II. — Dolgo časa so mu prikrivali najžalostnejšo in najusodnejšo vest, ki jo je mogel kot otrok zvedeti. Odlašali so s tem tužnim poročilom do zadnjega trenutka in šele na kolodvoru v Londonu, ko je že stopil na vlak, mu je njegov vzgojitelj z vso obzirnostjo pojasnil, kako žalostne smrti je umrl njegov ljubljani oče Nj. Vel. kralj Aleksander I. — Mladi kralj, ki niti slutiti ne more, kako težka in odgovorna naloga ga čaka, si je zakril z rokami svoj obraz in milo zajokal, kot more zajokati le otrok ob smrti očeta, katerega neizmerno ljubi.

Ni samo on zgubil svojega očeta, ves narod ga je izgubil in sedaj gleda v mlademu kralju Petru krmilarja svoje ljubljene domovine Jugoslavije.

pozna kot starostu Sokola kraljevine Jugoslavije, pozdravlja ga kot pokrovitelja Jadranske Straže in ljubi ga, ker ga vidi često med seboj. Vsako leto ga je pozdrav-

ljubljen v Beogradu smo imeli večkrat priliko čitati in tudi Zagreb mu je koncem lanskega leta izkazoval najpriskrnejše izraze udane ljubezni. Mi Slovenci ga vsako leto pozdravljamo na Bledu in ves naš jugoslovanski narod ga je vzljubil že kot prestolonaslednika — in ljubil ga bo tem bolj kot kralja. A danes — danes so uprte vanj solzne oči vseh Jugoslovancev, ki pozdravljajo svojega novega kralja, ne morejo zakriti svojih solza, ki jih povzroča težka bol v njihovih srcih.

Na njegov rojstni dan 6. septembra 1931. leta je dobila naša armada nove jugoslovanske polkovne zastave. Ta dogodek je neločljivo povezal najvažnejši spominski dogodek naše armade z rojstnim dnem našega mladega kralja. In sedaj stopa kot jugoslovanski kralj tudi na čelo armade, ki mu je že prisegla neomajno zvestobo.

Kruta usoda je vzrok, da stopa Nj. Vel. kralj Peter II. še tako mlad, še tako neizkušen na jugoslovanski prestol, toda modrost, previdnost in morda tudi kaka težka slutnja so narekovale blagopokojnemu njegovemu očetu, da mu je prekrbel v oporoki modrih, preudarnih in zvestih svetovalec, ki bodo kot regentski svet opravljali vladarske posle namesto mladoletnega kralja do njegove polnoletnosti.

V svojega kralja Petra II. polagamo jugoslovanski nacionalisti vse svoje nade, vse svoje upe. V mislih nam je bodočnost našega naroda, v srcih dobrobit države, ko nam zveni iz daljave tihi glas umirajočih usten, ki izgovarjajo oporoko največjega Jugoslavana:

»Čuvajte Jugoslavijo!«

Njemu svojem nasledniku in nam vsem je poslal ta poslednji pozdrav!

Prisegamo, da bomo nosili v svojih dušah to oporoko, kajti naša srca in naša življenja pripadajo Jugoslaviji. Kralju Petru II. izjavljamo, da smo pripravljeni ob njegovi strani žrtvovati prav vse in če treba tudi zadnje kaplje krvi, da bomo verni izvrševalci oporoke, ki nam jo je sporočil kralj Aleksander I.

Klanjamo se manom velikega kralja in v globoki žalosti upamo na srečno bodočnost našega mladega vladarja in novega vodnika ter vzklíkamo:

Slava Nj. Vel. kralju Aleksandru I.!

Naj živi Nj. Vel. kralj Peter II.!

Že od prvega dne njegovega življenja smo zrl v njem vernega naslednika Nj. Vel. kralja Aleksandra. Ves narod ga

ljuba sončna Dalmacija in tamkajšnje ljudstvo je bilo srečno ob zavesti, da je on v njihovi sredi. Kako zelo je bil pri-

Dipl. agr. A. Jamnik.

Akcija NO „Svoji k svojim“ in kmetijstvo

Akcija NO pod geslom »Svoji k svojim« je narodnogospodarsko vzgojna. Njenih naporov naj nihče ne smatra za neko propagando samo v ožjo korist naši domači industriji, obrti ali kakim drugim gospodarskim skupinam. Ona služi tako pridelovalcu kakor konzumentu, služi interesu gospodarstva in izživljanja naroda kot celote.

Ogledali si bomo naše kmetijsko vprašanje v tej akciji. Zato vam moram naše kmetijstvo predstaviti dvojno, t. j. kot našega največjega pridelovalca, kot ustvarjalca agrarnih dobrin, kot temelj našega narodnega gospodarstva, istočasno pa tudi kot največjega porabnika odn. odjemalca neagrarnih, obrtnih, industrijskih in drugih dobrin, storitev in uslug.

Samoobsebi umevno je, da je kmetijstvo v tako izrazito agrarni, izvozni državi kot je naša, pač najvažnejši proizvajalec. Po svoji veliki številni nadmočnosti napram ostalim poklicem, pa je ravnotako samoobsebi umljivo, da je kmetijstvo največji konzument za izdelke in storitve nekmetijskega izvora in s tem tudi največji dajalec dela in zaslužka vsem nekmetijskim poklicem.

Notorično je, da je naše kmetijstvo v sedanjih razmerah v takem položaju, da je slab konzument, slab odjemalec in zato v narodnogospodarski delitvi dela tudi slab dajalec dela in zaslužka. Zakaj? V sled dokajšnje svetovne in nacionalne proizvodnje brezglavosti, silno ostre konkurence na svetovnem tržišču in agrarnoavtarkijskih stremiljenj narodov, ki so še pred nedavnim od nekdanji bili navezani na kupovanje naših kmetijskih pridelkov — je poraba istih in so cene istih tako strašno padle, da so izkupički ničevi. Ničevi so izkupički na našem nacionalnem tržišču, še bolj ničevi pa so izkupički za tiste naše kmetijske proizvode, ki jih kot odviske moremo le še z muko vnovčevati v inozemstvu.

Od kod naj tedaj kmetijstvo jemlje sredstev, da bi moglo dovoljno trošiti plodove dela nekmetijskih poklicev našega naroda, kako naj tedaj daje zaslužka.

Morda se nikoli tudi tistim ne, ki so mislili, da je kmetijstvo večni, neusahljiv studenec, iz katerega sama od sebe vreta hrana in denar — ni bil tako jasev in neprijeten občuten ter razumljiv stari rek »da če ima kmet denar, ga ima pač vsakdo«, tako razumljiv, kakor pod silo razmer postaja razumljiv in prejasno jasev ta rek danes.

Največji del našega vsakoletnega izvoza pač izvira iz kmetijstva. Dasi smo preteklo leto imeli aktivno trgovinsko bilanco, dasi smo torej nekaj več izkupili kot pa smo imeli plačati za iz inozemstva uvožene stvari, je bil zaslužek našega kmetijstva izredno slab, da, njegovo delo se ni izplačalo, kajti za dosego aktivne trgovinske bilance se je vsled slabih cen moralo izvoziti cele gore blaga več kot bi normalno trebalo. Po račun Narodne banke smo zaradi prepoceni vnovčenja leta 1933 pri izkupičku dobrih štirih in ene tretjine milijard dinarjev — inozemstvu podarili eno in pol milijarde dinarjev. Meni se ta številka vidi še prenizka. Predstavimo si, koliko je ena in pol milijarde dinarjev. Ako bi dali skovati pas iz samih enodinarskih kovancev, nekaj sličen pas, kakor ga vidimo pri naših ženskih narodnih nošah preko predpasnikov in ako bi bili ti kovanci zvezani med seboj tako, da ne bi bili drug od drugega oddaljeni niti po 4 milimetre, tedaj bi bil ta pas vendarle tako dolg, da bi z njim po ekvatorju ali ravniku, torej tam, kjer je vzbočenost naše zemlje največja — pač opasali našo zemeljsko kroglo okrog in okrog. Ako pomislimo tedaj, koliko je naše kmetijstvo v tem enem samem letu utrpelo na svojem zaslužku, bomo razumeli, da ne more več kaj prida trošiti, da ne more dati zaslužka poklicem, ki so mu v dopolnilo, v pomoč in oporo. Ko bi bila v prometu ta ena in pol milijarde več, kolikokrat bi se denar v prometu presukal, koliko naših rok bi pri tem zaslužilo, saj se z denarjem dela denar. Tako pa vidimo povsod brezposelnost in gospodarske polome; pri tistih pa, ki imajo še dela, vidimo tako poslabšan zaslužek in tako poslabšano življenjsko stališče, da kar poka.

Težki položaj našega kmetijstva bi mnogo olajšala zavednost tistega dela nekmetijskega prebivalstva, ki je navezan na kmetovalca kot dajalca dela in zaslužka, zavednost tistega prebivalstva, ki naj bi se čimveč odreklo porabi inozemskih kmetijskih pridelkov in predelkov kakor so n. pr.: riž, sveže in sušeno tuje sadje, rozine, cibebi, mandlji, pinjoli, razne dišave, inozemska povrtnina, tuji sirarski in maslarski izdelki, kava, čaj, tuja vina, likerji, sladkarije, razne konzerve, krompirjeva moka, rastlinske tolšče in olja itd. itd., ki se dajo prav lepo in gospodarno nadomestiti s pridelki in predelki naše domače kmetijske proizvodnje.

Že leta 1931 sem v knjigi »Vzroki našega siromaštva« po podatkih »Jugosl. Lloyda« naglašal, da smo n. pr. v letu 1927 z denarjem, ki smo ga dobili v državo za naše izvoženo žito, komaj pokrili izdatke za uvoženo svilo, parfum, puder in šminko. Z denarjem, ki smo ga istega leta utržili za les, drva

in koruzo, smo komaj plačali uvoženo volno in volnene izdelke. Z izvoženo drobnico nismo plačali niti vsega uvoženega riža. Za vso v letu 1928 izvoženo koruzo, smo dobili komaj polovico tega, kar smo izdali za čaj. Za denar, ki ga izdajamo za uvoženi riž, bi si lahko kupili 6—8krat toliko pšenice, ki je imamo preveč, ali 3—4krat toliko moke itd.

Premalo cenimo to, kar je naše, premalo se zavedamo, kaj smo dolžni samemu sebi, preveč pa cenimo to, kar je tujega, preveč verujemo v sposobnost tujca, ko hvali svoje blago, preveč se pustimo preslepiti, ko nam ga tujece morda nekoliko lepše, ukusnejše nudi kot naš proizvajalec. Tako žal prepogosto mečemo denar v tujino za pisano barvane lupine. Tudi smo se na splošno preveč oddaljili od načina življenja, ki odgovarja našim razmeram, naši narodnogospodarski in kupni moči.

Premalo imamo zaupanja v to, kar je naše. Zato pa toliko naših rok nima dela, toliko naših ust nima jela, zato naša deca propada telesno in moralno.

Nekmetijskemu prebivalstvu kličem: vzdrami se, človek, pokaži vendar nekaj ponosa za to, kar je naše, kupuj naše domače blago, daj našim rokam zaslužka, ne meči denarja v tujino za take stvari, ki jih imamo doma v izobilju in ne vemo kam z njimi, ne meči denarja v tujino za take stvari, ki jih morda pri nas ne proizvajamo in ki ne pospešujejo našega narodnega gospodarstva, ne za take, ki po zdravi pameti niso potrebne, posebno pa ne za take, katerih uporabljati je v teh hudih časih naravnost greh. Zavedaj se, da si posebno danes sam sebi dolžan urejati vse svoje dejanje in nehanje tako, da pomagata največjemu delu našega naroda, t. j. kmetovalcu, da bo ta mogel zaposlovati tebe, te ploditi in ti dajati zaslužka.

Pri tej priliki moram tudi poudariti, da je jugoslovansko kmetijstvo vendar doprineslo zelo velike žrtve v korist nekmetijskega prebivalstva in njegove pridobitne zaposlenosti, dokler je moglo, dokler ni omagalo, dokler ni prišlo ob skoraj vso plačilno moč. Na breme kmetijstva je marsikaj zraslo, na breme kmetijstva je po vojni bilo ustvarjenih mnogo možnosti dela in zaslužka. Hote ali nehoje je kmetijstvo kot največji konzument nekmetijskih stvari doprineslo težke žrtve, ki naj ne bodo zastoj.

Ne pletiram za povišanje cen kmetijskih pridelkov na našem domačem trgu, saj jih konzument povečini ne bi zmoget ter bi se le zmanjšal konzum in povečalo gorje, zadovoljil bi se s tem, da se narod zave ter v povečani meri kupuje in troši naše domače kmetijsko blago, ki ga imamo preveč in ki gre vedno manj in po vedno nepovoljnijih pogojih v izvoz. Zadovoljim se s tem, da se

denar brez potrebe ne meče v tujino za blago, ki ga je doma v izobilju, ki se neprodano in neužitno kvari in v velikih količinah, nikomur v hasek — propada. To propadanje ni v škodo samo pridelovalcu, v škodo je celemu narodu, to pomeni direktno izgubljanje narodnega premoženja, propadanje nacionalnega produkta in ubijanje narodne energije. Z nepotrebnim uvozom inozemskega blaga pa dajemo dela in zaslužka tujemu podjetniku, tujemu delavcu, medtem, ko doma vladata trda brezposelnost in pri vsej preobilici našega domačega blaga, od katere se kar dušimo, tudi — pomanjkanje in glad.

Pomagajmo drug drugemu že zavoljo samega sebe, spoštujmo kar je naše, cenimo vendar nekaj tudi sami sebe, saj nismo tako zanič. V čemer morda naša proizvodnja še ne ustreza prav popolnoma, se bo potrudila, da to nadoknadi. Cenimo, kar je naše, bodimo ponosni na to, kar je naše in kupujmo, kar je plod našega truda, kupujemo in uporabljajmo — naše — domače blago!

Službene vesti Žalna brzojavka maršalatu dvora v Beogradu

Klanjamo se v svojem imenu in v imenu vseh organizacij v NO in njenega članstva veličini žrtve našega Voditelja, Nj. Vel. kralja Aleksandra. Prosimo vas, da izrazite v našem imenu Nj. Vel. kraljici Mariji, Nj. Vel. kralju Petru II. in vsemu kraljevskemu domu naše najgloblje sožalje za zagotovilom, da bomo zvesti izvrševalci oporoke blagopokojnega kralja.

Oblastni odbor NO v Ljubljani.

OBLASTNI ODBOR NARODNE ODBRANE V LJUBLJANI poziva vse članstvo NO na žalno komemoracijo za blagopokojnim tragično preminulim Gospodarjem — Viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem, ki bo v nedeljo 14. oktobra 1934 ob 10. uri v prostorih Zveze kulturnih društev, Kongresni trg 1/II.

**Vsak naš čitatelj
naj bo naš sodelavec!**

„Cilji Narodne Odbrane“

(Spisal Bogomir A. Bogič. Beograd 1934)

Pod geslom »Izpregovori, da te spoznam« — »Prozbori, da te poznam«, je izdal znani bojevnik in odbornik Narodne Odbrane 40 strani obsegajočo brošuro, ki je nekakšna poslanica naši javnosti. Kakor je znano, je prišlo do malega konflikta med NO in JNS, ker se je očitalo NO, da hoče pod nevarno firmo delati strankarsko politiko. NO je odklonila take očitke z izjavo, ki jo je prinesel tudi »Pohoda«. Pisec te brošure pa je vzel vso stvar globlje in širše in je s krepkimi besedami podal sliko naše sedanje družbe in naloge, ki jih ima sedaj NO.

Pri nas mislimo navadno, da »tam doli« (to je v Beogradu) ni nikogar, ki bi bil še pošten, da se tam nihče ne bori proti korupciji, da je tam vse izpriženo, sami tatovi, goljufi, lopovi, defraudanti, privilegirani razbojniki, ki ropajo, kradejo, upravljajo javni denar itd. Tako so pogosto pisali naši listi, tako smo zadnje čase čuli na nekih shodih, tako se šepeta po zakotnih shajališčih, kaj čuda, če preprosto človek, posebno v sedanjih hudih časih, tudi vse to veruje. Da torej ni ne enega pravičnika med vsemi tistimi, ki se tam zbirajo okoli vlade in drugih važnih strebrov države. Da ni rešitve od nikoder. Vse to se čuje. In da ni nikogar, ki bi izpregovoril veliko besedo, ki bi vzel v roke vajeti in bič, ki bi očistil naše javno življenje tiste grozne zalege. Da je torej ni poštene duše, ki bi povedala resnico...

Vsem tem bi želeli, da bi čitali to brošuro. Drobna knjižica je to, a v nji je toliko resnice, da bi podčrtal vsako besedo. In vidi se iz nje, da so še ljudje, ki vidijo, kaj se godi in imajo pogum, povedati javnosti resnico v obraz. So še. Ne eden. Mi verujemo, da jih je sto in sto, ki se bore prav tako, kakor mi, a borba je težka, ker so včasih razmere silnejše od človeka. Saj čakamo že 15 let, da pride rešitev. Toda tudi za nas, kakor za ves svet velja geslo, ki ga je svoj čas povedal tudi Krist izgubljenemu ljudstvu: »Rešitev je v vas!« Vse, kar je slabejša, prihaja od slabih ljudi. Zlo je v nas. Premagati to zlo pomeni premagati slabe razmere današnje dobe. So še po vsej državi ljudje, ki se bore za boljšo bodočnost države in državljani. Ti ljudje so združeni v Narodni Odbrani. Ne dvomimo, da jih je mnogo tudi po vseh drugih nacionalnih organizacijah — a Narodna odbrana ima v naši državi že od svojega začetka posebno nalogo. O tem nam govori pisec pod zaglavjem »Narodna Odbrana v prošlosti i sadašnjosti«.

Iz zgodovine NO omenja pisatelj oni usodni 5. oktober 1908, ko je Avstrija v pohlepu po slovanski zemlji posegla po Bosni in Hercegovini. V teku enega meseca je bila vsa Srbija organizirana pod geslom NO. Od takrat ima NO — letos je preteklo že 25 let — v Srbiji svojo čarobno moč. Kako se je balala te moči Avstrija, se vidi iz tega, da je bila NO omenjena v ultimatu 1. 1914., češ, da mora Srbija razpustiti NO in njene podružnice, ker je sarajevski strel v zvezi s tem društvom. Nešteto ljudi je med vojno trpelo zaradi te organizacije, ki je segala daleč preko srb-

skih mej, čeprav je bila tako nevarna Avstriji in članom. Saj je bilo njeno geslo: svoboda ali smrt. Moč ideje jo je v 5 letih razširila po vsem Balkanu in po vseh jugoslovenskih pokrajinah. NO je v vojni izvršila svojo nalogo. Rešila je srbski narod zunanega sovražnika. To je bil njen prvi pomen. Drugi del knjižice pod naslovom »Borba za resnico« govori o nalogah NO po vojni. Osvobođenje je prišlo, za njim odrešenje in ujedinjenje, toda s povojnim življenjem so zavladale tudi povojne moralne bolezni. Oslabljen državno telo se ni moglo upirati vsem epidemijam tedanje Evrope — in za NO je nastala nova naloga: boj proti notranjim sovražnikom države. Ta boj traja do danes.

Priznati moramo — pravi pisatelj — da je nastal pravi moralni propad, o katerem so izginile vse naše predvojne narodne vrline. Predvojni nacionalizem, ki je bil regulator našega javnega življenja, je izginil. Ostala je samo tradicija. »Nacionalizem pomeni ljubezen in zavest do svoje zemlje in naroda«. Povojni materializem je izprevrgel nazore, ki so za vsak narod rešilni. Dobri so se umikali, spekulanti so zavladali. To se je videlo tudi pri mladini. Namesto spoštovanja do junakov vidimo navdušenje za filmske igralce, športnike, bokserje, golmane itd. Moralni kaos je spravil mladino na nova pota, ki so šla proč od idealov predvojne generacije. Nastale so izpremembe.

»Pravi in resnični nacionalizem danes ni več pesniško čustvo. Tako je danes nacionalizem vezan z žrtvami, zahteval je kri, zdaj zahteva dela in moralnega boja. Dela za rešitev mas, boja za resnico. Živimo v nejnajski dobi, a baš ta doba zahteva junaštva v javnosti, da se borimo za resnico proti laži. Pisatelj nam slika povojno generacijo, njeno brezbriznost za višje vrednote, sebičnost, podkupljivost, breznačelnost, grabežljivost itd. Stranke so bile le barijere, za katere so se skrivali sebični ljudje, ki so na račun javnosti bogatili sami sebe. Nacionalnost, proti narodnost in negativizem v vseh smereh sta prevladovala v mladih dušah. Zato so imeli agitatorji za internacionalni razvrat in prevrat vsako delo. Mladina se je prodajala in kupovala — za denar. Borba za resnico je postajala čim dalje težja »kajti resnica brez sile je brez moči, sila brez resnice pa je tiranska. Zato je bilo težko uveljaviti enotno nacionalno voljo, iz katere izvirajo »enake dolžnosti in enake pravice«.

»Laž in neodgovornost« je naslov tretjega odstavka te brošure, ki bi jo najraje videli v dobesednem prevodu, čeprav nam v zgoščenih stavkih podaja le to, kar čutimo in vidimo vsi: Pisatelj nam slika, kako so po tem moralnem propadu zavzeli vodilna mesta ljudje brez moralne kvalifikacije. Dočim invalidi, siromaki in oni, ki so prej vse žrtvovali, niso imeli niti kruha — so basali svoje žepce z dvojnimi, trojnimi službami in vsemi mogočimi javnimi deleži, ljudje, ki so množili bedo v širokih vrstah, kopicili po krivici pridobljeno bogastvo — izrabljali državo in družbo in poleg tega celo govorili

o slabih časih. Koliko je trpela državna in narodna ideja vsled teh samozavcev, ki so izrabili konjunkturo in si z denarjem priborili visoka mesta pogosto celo pod krinko nacionalizma. In ko niso tisoči imeli kruha v naši rodovitni Jugoslaviji, so imeli ti ljudje vsega odveč in so zasenčili celo slavo starih poštenih rodoljubov. In vendar je bilo vse to mogoče samo zato, ker je bila družba izprižena, kajti hudi ljudje kad nastanu — dobri podju svi na stranu.

Ko pa bomo vsi dobri in boljši, se bodo morali slabi umakniti pred nami. In to je geslo NO. Kajti prevarati se da množica le za nekaj časa. Zato prihaja že spoznanje. Voditelji, ki so bili nekoč v ospredju, so izginili. Namesto strankarskih sporov je prevladovala vsedrjavna misel, ki je dvignila množice na skupen boj za rešitev. Tu ima NO važno nalogo. Ona mora delati za vse. »Boj proti korupciji«. Ves nadaljnji odstavek govori samo o zatiranju te stoglave hidre, ki je ni mogel zatreti naš nesposobni parlamentarizem in še do danes ni popolnoma zatrita. Zatrta jo bo šele ona poštenost, ki mora nastopiti namesto povojne nemoralnosti. Treba je začeti od človeka. Ogromnega boja je še treba.

Pisatelj omenja slučaj Ivana Malinarja, ki je dobro osvetlil naše razmere. Se je mogoče, da paragrafi rešijo lopova, ki je zviti, dočim pošten človek, ki se bori proti njemu, lahko pride v nasprotje z zakonom. Koliko je že bilo in koliko je še takih slučajev.

Tudi NO se zaveda, da ne bo izlečila našega javnega življenja popolnoma. A njena volja je odločna. (Ta beseda velja posebno za one, ki pravijo, da take vsedrjavne nacionalne organizacije v Sloveniji nimajo mesta!)

»Pojdite naprej!« Zaključuje pisatelj svojo brošuro. Njegov poziv je namenjen pred vsem mladini. Naša domovina ima novo omladino, ki želi premagati zlo preteklosti in pomagati do zmage resnici in pravici. — Lahko bi klicala ta omladina:

»Preglejte nas, preštejte nas!«
Mnogo pa je: Organizira se. Tudi NO ima svojo omladino. Nevarnost je še v tem, da se v današnjih časih skušajo tudi nevedneži skriti za nacionalno ime. Zato pozor! Vsak na svoje mesto. Izvrši svojo dolžnost, kot jo je izvršila predvojna omladina. Začenja se veliko ozdravljenje od povojnih ran. Sodeluj pri tem delu, ki je prvi začetek novega življenja.

»Pojdite naprej,« je rekel v smrtni uri vojvoda Stepa Stepanović, ko je njegov duh prehajal na nadzemske višave. Koga je videl. Ali junake na Ceru? Ali vrste sedanje mladine okoli NO, katere predsednik je bil?

Ta teden rešuje NO eno svojih velikih nalog. Bori se za geslo: »Svoji k svojim!« To je le en del njenega programa. Koliko milijonov so po vojni odnesli tuje iz Jugoslavije! Nova generacija, ki ji je treba preskrbeti dela in kruha na domačih tleh, se tega dobro zaveda. Ves naš boj ni samo prazno navdušenje, ampak praktično delo za ono bodočo pošteno ureditev države, ki bo onemogočala vse one grozne moralne in socialne zločine, ki so se pri nas dogajali po vojni. Očistiti naše življenje teh grehov, to je prva dolžnost NO. Zato se pojavlja NO povsod, kjer se re-

šujejo važna javna vprašanja. Po svoji preteklosti in sedanjosti je NO moralno kvalificirana, da se vtika tudi v one javne zadeve, ki se zde nekaterim, da spadajo le v njih področje. Naše vrste rastejo. Treba je previdnosti, da ne zaidejo med nas oni, ki se nas boje.

NO smatra ne le za svojo pravico, ampak tudi za dolžnost, da se oglašja v javnosti ob vsaki priliki, ko gre za korist naroda in države. Od tod konflikt NO z NJS. Treba bo v bodoče še vedno več pozornosti. Cilji NO so takšni, da je vredno, da se bori zanje vsak, ki želi dobro svoji domovini.

OTVORITEV STRELIŠČA V LJUTOMERU

V osrčju naših prijaznih prleških gor, v Ljutomeru, sta agilno Sokolsko društvo in Slov. lovsko društvo, podr. Ljutomer ustanovili strelsko družino, ki je letos zgradila svoje strelšče v idilični dolinici, obdani od smrekovih in bukovih gozdov v neposredni bližini mesta.

V nedeljo, dne 14. t. m. ob 14. uri bo svečana otvoritev tega strelšča. Svečanosti sledi ostro streljanje, nato velika gozdna veselica po prleških običajih. Najpriščneje vabimo brate strelce in prijatelje strelskega

Kočevie

GOTTSCHER ZEITUNG

Ze dolgo je tega, odkar se nazivlje prejšnja »Marburger Zeitung« Mariborer Zeitung. Šestnajst let že imamo svojo narodno državo, ki je bila ustvarjena z neopmljivimi žrtvami in junaštvi, do zadnjih dni in šestnajst let »Organ der Gottscheer Deutschen« še noče vedeti, da imamo samo Kočevje in nič drugega. Kje je oblast, da v nadalje prepreči ta nacionalni škandal?

Pa še več tega. 1. septembra t. l. je izšel v tej famozni »Gottscheer Zeitung« insert Ljubljanskega velesejma. V tem insertu se naziva naš velesejem »Laibacher Mesec«. Uredništvo Pohoda je radi tega škandala protestiralo pri upravi velesejma. Uprava velesejma pa nam je s kopijami in dokumenti dokazala, da je poslala kočevskemu listu v objavo slovenski tekst inserta. Kočevjarji so tekst prestavili in napravili iz Ljubljane »Laibach«. Zanimivo je, da nam je Uprava velesejma pri tej priliki pokazala tudi originalne inserte drugih nemških listov, takih kot inozemstva. Prav povsod in brez izjeme se naziva Ljubljanski velesejem »Ljubljanaer Mesec« ali »Messe in Ljubljana« (Morgenblatt Zagreb, Deutsches Volksblatt Novi Sad, Mariborer Zeitung, avstrijski in nemški listi), samo »Gottscheer Zeitung« pozna le »Laibach«.

Koliko časa bomo še trpeli, da pljujejo kočevski tiči po nas?

Proboj solunske fronte

Na današnji dan pred 16 leti je začela srbska vojska skupno z ostalimi zavezniki vojskami s solunske fronte svojo ofenzivo velikega stila, ki se je po nekaj dnevih zaključila s popolnim probojem solunske fronte, definitivnim zlomom sovražnega odpora in z otvoritvijo prehoda za naš povratek v domovino.

Zelja nam je, da spomnimo vse dobre Jugoslovane na te usodne in epohalne dogodke iz naše najnovejše zgodovine, dogodke, ki jih ne smemo nikdar pozabiti.

Orisali bomo najprej čisto kratek potek samih vojni operacij in bomo na koncu konstatirali ogromne politične posledice naših zmag.

Predno pa govorimo o samem proboju, Vas moramo seznaniti v najkrajših potezih z dogodki pred tem. Znano je, da se je kraljevina Srbija po balkanskih vojnah 1912. in 1913., ko je osvobodila svoje brate iz Južne Srbije, želja miru in počitka, posvetila izključno notranji ureditvi države in celjenju težkih vojni ran. Avstro-Ogrska medtem ni hotela dopustiti, da se Srbija uredi in odpočije, ampak je na vsak način hotela, da jo zruši, dokler se še ni opomogla, smatrajoč, da je ona kot Piemont Južnih Slovanov, zelo nevarna tudi samemu obstoju monarhije. In komaj da je pričakala pogubo Franca Ferdinanda v Sarajevu, že je na Vidov dan 1914. leta začela vojno proti Srbiji, računajoč, da jo bo hitro strla in napravila nenevarno.

Račun obolih dunajskih in peštanskih politikov in strategov pa je bil zelo napačen. Srbska vojska, četudi materialno izčrpana, je obdržala svojo znano moralno moč iz balkanskih vojn ter je dvakrat v letu 1914. popolnoma potopila cesarsko vojsko in jo vrgla preko Save in Drine. To so naše slavne bitke, prva na Ceru in Jadru, druga pa na Rudniku in Kolubaru.

Ponižana Avstro-Ogrska je morala prositi za pomoč svoje zavezničke, da bi rešila čast cesarskega orožja. In tako v jeseni leta 1915. začela nova ofenziva proti srbski vojski, v kateri so poleg Avstro-Ogrske sodelovali tudi Nemci pod Makenzenom in Bolgari. Tako napadena od treh strani od trikrat večje moči, se je morala srbska vojska postopoma umakniti k jugu in v nemogočnosti,

da prispe do Soluna, je bila prisiljena, da se prebije skozi Albansko, črno in brezpotno gričevje, ter da se zbere na obali Jadrana. Ker pa tudi tu ni mogla obstati, je bila prevržena naprej na Krf, potem v Solun, katerega so že držale francosko-angleške trupe in ga napravile za svojo bazo za operacije na Balkanu. Pozneje so prispele v Solun tudi ruske, italijanske in grške trupe kakor tudi jugoslovanski dobrovoljci iz Amerike in še pozneje oni iz Dobruže, celo preko Sibirije in Japonske. Ker so se med francoskimi in angleškimi trupami nahajale tudi njihove kolonijalne enote, se lahko vidi, da je naša zaveznika vojska na solunski fronti predstavljala zelo složno skupino ljudi iz vseh delov sveta.

Kar se tiče srbske vojske, je ona v tej mednarodni zajednici igrala najuglednejšo in najsijajnejšo vlogo. Takoj po dohodu na solunsko fronto, je srbska vojska, katero so sovražniki, ko so jo prejšnje leto vrgli na Albanske alpe, poglajali za popolnoma uničeno in mrtvo, pokazala čudeže junaštva v krvavih borbah na Goričevem, Kajmakčalanu, Črni Reki in Čukah, dokazala je sovražniku ne samo, da je še živa, ampak tudi, da v njenih žilah teče iskra junaška kri in da njene življenske energije in žilavosti nič ni moglo omajati.

Kot rezultat teh prvih trenj je sledila osvoboditev enega dela srbskega teritorija s Kajmakčalanom in Bitoljem. Srbska vojska, na čelu ji nosilec kraljevske oblasti, prestolonaslednik Aleksander in kraljevska vlada, personificirajoč srbsko državo v izgnanstvu, ni bila več brez svojega državnega teritorija. Res, da je bil to samo mali kotiček, ali bil je naš. S temi zmagami je srbska vojska dokazala tako svojim prijateljem, kot sovražnikom, da je ona vedno močna in silna in da predstavlja enega najvažnejših činiteljev na solunski fronti.

Leta 1917. in večji del leta 1918. je preteklo na solunski fronti v obupni rovovski vojni brez važnejših rezultatov. Splošna vojna situacija na evropskih bojiščih ni dopuščala operacije odločujočega stila niti na Balkanu; moralo se je trpeti in čakati. Pravi moment pa je končno je prišel. Zlom ruske fronte vsled notranje revolucije je Nemcem podal možnost, da skoro vso svojo silo prevržejo iz Rusije v Francijo in da tamkaj v pomlad in poletje leta 1918. poskušajo svoje zadnje

napore za izvojevanje zmage. Ti naporu so prvi čas tudi dali gotove rezultate, vendar so postopoma popuščali, tako da je iniciativa v mesecu juliju prešla v roke maršala Foša. Nemci so začeli izgubljati teren in se polagoma umikati iz Francije. To je bil moment, ko so naše in zaveznike vojske na solunski fronti morale uporabiti vso svojo silo in z najmočnejšo voljo sodelovanja v vojni operacijah, katere so zamogle dovesti do konca svetovne vojne. In tako začno v poletje 1918. leta zelo resne in obsežne vojne priprave za angažiranje celokupne zaveznike sile na solunski fronti v reševalne operacije, za borbo na življenje in smrt.

Francozom, ki so bili tvorca solunske fronte, katero so tudi pozneje držali pri življenju in ki so imeli na njej najmočnejšo silo, je upravičeno pripadalo tudi vrhovno poveljstvo. To je potem bilo v rokah generala Franše Depéréja, sedanjega maršala Francije in častnega jugoslovanskega vojvode.

General Depéré je prisvojil idejo srbske vrhovne komande za predstoječo ofenzivo. Po njej je imel glavni napad slediti s fronte srbske vojske, v predelu Dobroga polja in da se preko težko prehodnega planinskega predela usmeri na železniško postajo Gradsko, kjer so bili glavni sovražni magacini in s katerega zavzetjem bi se sovražne sile popolnoma razcepile na dvoje.

Akcija s srbske fronte preko skoro neprehodnega terena je bila take narave, da je mogla popolnoma iznenaditi sovražnika, ker so operacije preko takega terena zelo malo verjetne, saj so zvezane z resnimi nevarnostmi za napadalca. Vendar, če napadalec uspe, potem so rezultati neprimerno bolj nego če bi se napad izvršil tam, kjer ga sovražnik pričakuje in kjer je osredotočil vsa svoja obrambna sredstva. Malo pozneje bomo videli, da je ob tej priliki ta kombinacija popolnoma uspešna in da so vsled tega tudi rezultati bili sijajni.

Za izvršitev takega načrta sama srbska vojska ni bila zadostno močna. Zato je general Depéré stavil na razpolago srbski vrhovni komandi tudi znatna francoska ojačenja, ki so obstojala iz dveh pehotnih divizij (122. in 17. kolonijalne), iz velikega števila baterij težke artilerije in z nekoliko zrakoplovnih eskadril. Na ta način smo mi ustvarili na srbski fronti v popolni tajnosti veliko premoč

nad sovražnimi silami in postali smo od sovražnika približno trikrat močnejši, kar se smatra kot dovoljna garancija za uspeh.

Medtem pa so bile na celi solunski fronti sile obeh strani v približno isti moči. Zato naša zmaga ni bila pridobljena s kako številčno nadmočjo, ampak samo z boljšim razporedom in uporabo naših sil. Treba vzeti v obzir, da je general Depéré poleg dveh francoskih divizij, ki jih je poslal na srbsko fronto, imel še v strateški rezervi v ozadju ostalih delov fronte, tri kompletne divizije, medtem ko naši takratni sovražniki, Nemci in Bolgari, niso imeli niti ene cele divizije v rezervi, ampak so bile vse kondorsko razporejene v prvi liniji, rezervo pa so sestavljali samo posamezni pehotni polki, postavljeni vzdolž fronte na ugodnih točkah; tudi zato ni nobeno čudo, da se jim je tako groba pogreška morala maščevati.

Ko so bile v največji tajni izvršene vse priprave za napad, je bilo končno odločeno, da 14. septembra začne artilerijski ožen na celi solunski fronti radi priprav napada pehote, a 15. zjutraj da preide pehota v napad.

Razpored sil na srbski fronti je bil tale: Na desnem krilu je bila II. armada vojvode Stepe Stepanovića na odseku Vetrenik-Dobropolje-Sokol. Ona je imela v prvi liniji tri divizije počeni z desnega krila; našo šumadijsko in francoske: 17. kolonijalno in 122.; v drugi liniji so bile naše divizije; timoška in jugoslovanska. Levo od II. armade od Sokola do blizu Črne Reke se je nahajala I. armada generala Petra Vojovića (ki je bil takoj po proboju pomaknjen v vojničji čin) z drinsko in dunavsko divizijo v prvi liniji in z moravsko in konjičko v rezervi.

Desno in levo od srbske vojske vzdolž cele solunske fronte, katere dolžina je od Belega morja do Ohridskega jezera znašala 300 km, so se nahajale ostale zaveznike sile. Takoj: desno proti Vardaru je bila razporejena prva grupa divizij, prva francoska in tretja grška; še vzhodneje v predelu Dojrana je držala fronto angleška vojska s štirimi divizijami; dalje do Belega morja vzdolž Strume so se nahajali en grški korpus zopet s štirimi divizijami, levo od srbske fronte pa do Ohridskega jezera se je nahajala francoska vzhodna vojska s petimi francoskimi, poldrugo italijansko in eno grško divizijo.

(Nadaljevanje sledi)